

OBSERVAȚII REFERITOARE LA EXPERTIZA SUPOȚILOR CE CONȚIN REZULTATELE ACTIVITĂȚII DE SUPRAVEGHERE TEHNICĂ

OBSERVATIONS ON THE EXAMINATION OF STORAGE MEDIA CONTAINING JUDICIAL SURVEILLANCE MEASURES

Conf. univ. dr. Sandra GRĂDINARU¹

Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași

ABSTRACT

The present paper aims to analyze the possibility of requesting the administration of the evidence with the technical and forensic expertise of the optical supports containing the data obtained from the activity of technical surveillance, carried out by the criminal investigation bodies.

Present study starts from the premise that, although in the court file, most of the times, the minutes of playing the telephone calls or the conversations carried out in the environment, as well as the audio or audio-video files stored on optical media are filed, it is necessary that the parties be able to challenge, before the judge himself, the authenticity of these means of evidence.

One of the methods by which the authenticity of the means of proof can be verified is through the institution of certification, expressly provided by the provisions of the Criminal Procedure Code.

Given that the certification by applying the electronic signature is optional and unused in practice, it is not sufficient to prove the lawfulness of the administration of the evidence obtained from the technical surveillance activity, it is required, in the case of contesting the evidence consisting in the recording of the calls, that the optical supports be the object of a technical and forensic expertise of voice and speech.

In the following, we propose to analyze the possibility of administering the evidence with the expertise, both from the perspective of the national criminal courts and from the perspective of the European Court of Human Rights.

The academic and predominantly practical interest of the present work is given on the one hand by the approach to argumentation, which is addressed to both the legal practitioners, lawyers, prosecutors, judges, etc., as well as any citizen who have been the object of the technical surveillance activity, and on the other hand, the fact that it can prove a useful tool in the construction of defense in criminal cases in which the probatory is mainly composed of data obtained through technical surveillance.

Keywords: *forensic expertise, technical surveillance, criminal procedure law*

REZUMAT

Prezenta lucrare își propune să analizeze posibilitatea solicitării administrării probei cu expertiza tehnică și criminalistică a suporturilor optice ce conțin datele obținute în urma activității de supraveghere tehnică, efectuată de către organele de urmărire penală.

Studiul de față pornește de la premisa conform căreia, deși la dosarul instanței, de cele mai multe ori, sunt depuse procesele verbale de redare a convorbirilor telefonice sau a conversațiilor purtate în mediul ambiental, precum și fișierele audio sau audio-video stocate pe suportii optici, se impune ca părțile să poată contesta în fața judecătorului însăși autenticitatea acestor mijloace de probă.

Una dintre metodele prin care se poate verifica autenticitatea mijloacelor de proba este prin instituția certificării,

¹ E-mail: sandra.gradinaru@yahoo.com.

prevăzută în mod expres de dispozițiile Codului de procedură penală.

În condițiile în care certificarea prin aplicarea semnăturii electronice este opțională și neuzitată în practică, nu este suficientă pentru a dovedi legalitatea administrării probelor obținute din activitatea de supraveghere tehnică, se impune, în situația contestării probei constând în înregistrarea convorbirilor, ca suportii optici să facă obiectul unei expertize tehnice și criminalistice a voci și vorbirii.

În cele ce urmează, ne propunem să analizăm posibilitatea administrării probei cu expertiza, atât din perspectiva instanțelor penale naționale, cât și din perspectiva Curții Europene a Drepturilor Omului.

Interesul academic și preponderent practic al prezentei lucrări este dat pe de o parte de maniera de abordare a argumentării, care este adresată atât practicienilor dreptului, avocați, procurori, judecători, etc, cât și justițiabililor care au făcut obiectul activității de supraveghere tehnică, iar pe de altă parte de faptul că se poate dovedi un instrument util în construirea apărării în cauzele penale în care probatoriul este constituit preponderent din date obținute prin supraveghere tehnică.

Cuvinte cheie: expertiză criminalistică, supraveghere tehnică, drept procesual penal

CUPRINS

I. Introducere	35
II. Cadrul normativ	35
III. Verificarea îndeplinirii condițiilor certificării suporturilor optice	37
IV. Concluzii	40

I. INTRODUCERE

Fiind reglementate în capitolul privitor la probe, mijloace de probă și procedee probatorii datelor rezultate din activitățile de supraveghere tehnică li se aplică regula generală conform căreia probele nu au valoare dinainte stabilită².

În contextul în care supravegherea tehnică reprezintă în mod neîndoielnic o ingerință în viața intimă și privată a persoanei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului sancționează o astfel de măsură în situația în care nu corespunde principiilor legalității, proporționalității și legitimității.

În acest sens, informațiile obținute prin astfel de mijloace trebuie să rămână „nepublice”, pentru a respecta viața privată a individului, numai o parte din aceste informații devenind publice și folosindu-se în cadrul procesului penal, prin procedura certificării prevăzută de art. 143 Cod proc. pen.

Procedura certificării creează astfel o oarecare aparență de legalitate și de credibilitate a probelor obținute prin supraveghere tehnică.

Răsturnarea prezumției de autenticitate creată prin instituția certificării prevăzută de dispozițiile art. 143 Cod proc. pen. se materializează în verificarea ce poate fi realizată a posteriori, în condițiile art. 172 Cod proc. pen., respectiv expertiza judiciară.

Astfel, pentru a dobândi valoare probatorie reală, în cadrul unei proceduri contradictorii și cu respectarea principiului egalității de arme, datele obținute prin activitatea de supraveghere tehnică, trebuie să poată fi analizate de către judecătorul cauzei, inclusiv prin prisma autenticității acestora, iar acest deziderat nu poate fi atins decât prin intermediul unei expertize tehnice sau criminalistice a voci și vorbirii, în funcție de particularitățile cauzei³.

II. CADRUL NORMATIV

Necesitatea verificării mijloacelor de probă de către instanța de judecată este o exigență ce derivă din respectarea principiului egalității de arme și a dreptului la apărare și se prezintă și se prezintă sub forma unei garanții a posteriori.

²S. Grădinaru, *Supravegherea tehnică în Noul Cod de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 83.

³Idem, p. 141.

Chiar în condițiile în care procedeele probatorii reprezentând măsurile tehnice de supraveghere sunt supuse unor condiții stricte din perspective dispozițiilor ce vizează certificarea, însăși respectarea cu rigurozitate a pașilor prevăzuți de lege nu înlătură posibilitatea alterării prin trunchiere, montaj, a datelor rezultate din supravegherea tehnică.

Apreciem că dispozițiile art. 142¹ Cod proc. pen. prezintă din această perspectivă mai multe garanții decât reglementarea anterioară, prin conferirea posibilității de a asigura semnarea electronică a datelor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică.

În acest sens, orice persoană autorizată care realizează activități de supraveghere tehnică, are posibilitatea de a asigura semnarea electronică a datelor rezultate din activitățile de supraveghere tehnică, utilizând o semnătură electronică extinsă bazată pe un certificat calificat eliberat de un furnizor de servicii de certificare acreditat.

Totodată orice persoană autorizată care transmite astfel de date sau le primește, are de asemenea posibilitatea de a semna datele transmise, respective să verifice integritatea acestora, urmând aceeași procedură.

În completarea acestei garanții relative la semnătura electronică, în cuprinsul art. 142¹ alin. 4 Cod proc. pen., legiuitorul a prevăzut că fiecare persoană care certifică datele sub semnătură electronică răspunde potrivit legii pentru securitatea și integritatea acestor date.

Deși operează cu noțiuni inovatoare, legiuitorul nu explică în concret modalitatea de realizare a acestei proceduri, context în care, revine doctrinei și jurisprudenței rolul de a clarifica aceste aspecte.

Se impun așadar câteva aprecieri relative la aceste noțiuni conceptuale. În acest sens, reliefăm faptul că prin Directiva 1999/93/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 1999, s-a instituit un cadru comunitar pentru semnăturile electronice, acest act normativ fiind transpus în reglementarea națională prin Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, respectiv normele de aplicare a acesteia, reglementate prin H.G. nr. 1259/2001.

Doctrina⁴ a arătat că procedura aplicării acestei semnături electronice înscrisurilor în formă electronică reprezintă modalitatea prin care se oferă garanția faptului că fișierul care conține înregistrările de sunete sau imagini este autentic și original, nefiind modificat intenționat, în caz contrar stabilindu-se fără dubiu respectiva alterare a conținutului acestuia cu consecința firească a excluderii înregistrării respective ca probă, într-o variantă, sau cel puțin a necesității expertizării capturii, audio sau video pentru a se stabili felul intervenției și posibilitatea eventualei valorificări chiar și în aceste condiții a înregistrării astfel „viciată”, într-o altă variantă.

În lipsa unor precizări exprese în Codul de procedură penală în legătură cu modalitatea în care ar trebui să se procedeze în concret, apreciem că dispozițiile legii mai sus menționate constituie cadrul general normativ, fiind definite noțiunile de semnătură electronică, certificat calificat, furnizori de servicii de certificare.

Așadar, potrivit art. 4 din cuprinsul acestui act normativ, o semnătură electronică reprezintă date în formă electronică, care sunt atașate sau logic asociate cu alte date în formă electronică și care servesc ca metodă de identificare.

Față de semnătura electronică, cea extinsă, noțiune uzitată de prevederile art. 142¹ Cod proc. pen., trebuie să îndeplinească cumulativ anumite condiții: este legată în mod unic de semnatar, este legată de datele în formă electronică, la care se raportează în așa fel încât orice modificare ulterioară a acestora este identificabilă.

În această privință, doctrina⁵ arată că semnătura electronică este de natură a fluidiza activitatea organelor de cercetare penală, fiind o consecință a dezvoltării tehnologice, care permite ca majoritatea activităților să poată fi realizate și stocate pe suport digital și care facilitează utilizarea. Semnătura electronică este o cerință de certificare și sigilare a conținutului înregistrărilor digitale.

Un alt autor⁶ apreciază că scopul art. 142¹ nu este doar acela de a garanta integritatea datelor ce înglobează rezultatele supravegherii tehnice și de a limita riscul ca persoane neautorizate să aibă acces la aceste date, ci și

⁴ M.V. Turdoran, *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 203.

⁵ N. Volonciu s.a., *Codul de procedură penală comentat*, Ediția a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 381.

⁶ M. Udriou coord., *Codul de procedură penală – Comentariu pe articole. Art. 1-603*, Ediția a 2-a, Ed. C. H. Beck, București, 2017, p. 697.

acela de a permite identificarea semnatarului fără ca acesta să poată să-și conteste semnătura.

Ne raliem acestei opinii, cu atât mai mult cu cât, în materia supravegherii tehnice este esențial ca informația cu valoare probatorie, ce ia forma unor date informatice, să beneficieze de un înalt grad de fiabilitate. Pentru aceasta este important să se poată discuta despre autenticitatea informației (integritatea datelor informatice), autentificarea autorului acesteia (persoana care semnează electronic) și nerepudierea semnăturii (persoana care semnează electronic nu va putea afirma că semnătura nu îi aparține).

Art. 4 din Legea 455/2001, la pct. 11 definește și noțiunea de certificat, ca reprezentând o colecție de date în formă electronică ce atestă legătura dintre datele de verificare a semnăturii electronice și o persoană, confirmând identitatea acelei persoane.

Astfel, un certificat calificat reprezintă un certificat care satisface anumite condiții, respectiv cuprinde datele de identificare a furnizorului de servicii de certificare, numele semnatarului, precum și alte atribute specifice ale semnatarului, dacă sunt relevante, în funcție de scopul pentru care este eliberat certificatul calificat; datele de verificare a semnăturii, care corespund datelor de creare a semnăturii aflate sub controlul exclusiv al semnatarului, indicare începutului și sfârșitului perioadei de valabilitate a certificatului calificat, codul de identificare a certificatului calificat, semnătura electronică extinsă a furnizorului de servicii de certificare care eliberează certificatul calificat, dacă este cazul, limitele utilizării certificatului calificat sau limitele valorice ale operațiilor pentru care acesta poate fi utilizat.

Furnizorul de servicii de certificare reprezintă orice persoană, română sau străină, care eliberează certificate, simple sau calificate, sau care prestează alte servicii legate de semnătura electronică.

III. VERIFICAREA ÎNDEPLINIRII CONDIȚIILOR CERTIFICĂRII SUPOȘTELOR OPTICI

Apreciem că verificarea îndeplinirii condițiilor privind aplicarea semnăturii electronice extinse constituie aspecte care se impun a fi verificate de către instanță, din oficiu, în cadrul procedurii de cameră preliminară. În acest sens, alături de copia suportului care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică, se impune să fie atașate la dosarul cauzei și copii ale certificatelor calificate, având în vedere faptul că acestea pot fi suspendate sau revocate, respectiv nu sunt îndeplinite exigențele legale privind aplicarea semnăturii electronice.

În condițiile în care părțile ridică excepții cu privire la modalitatea de aplicare a semnăturii electronice și valabilitatea datelor rezultate din supravegherea tehnică sau a certificatelor calificate, considerăm că potrivit art. 8 din Legea nr. 455/2001, ce prevede că "în cazul în care una dintre părți nu recunoaște înscrisul sau semnătura, instanța va dispune întotdeauna ca verificarea să se facă prin expertiza tehnică de specialitate", pe procedura prevăzută de art. 342 și următoarele Cod proc. pen., s-ar impune ca instanța să verifice legalitatea acestor mijloace de probă.

În acest scop, așa cum se prevede în alin. 2 al art. 8 din Legea nr. 455/2001, expertul sau specialistul este dator să solicite certificate calificate, precum și orice alte documente necesare, potrivit legii, pentru identificarea autorului înscrisului, a semnatarului ori a titularului de certificat.

Ori, constatăm că suntem în prezența unei incoerențe legislative, în contextul în care există o incompatibilitate între textul art. 172 Cod proc. pen. privind efectuarea expertizei și cele de la art. 342 și următoarele Cod proc. pen., care prevăd că procedura de cameră preliminară este una scrisă, desfășurată în condiții de celeritate, textul de lege prevăzând în mod expres că părțile pot formula cereri și excepții cu privire la legalitatea administrării probelor și nu se prevedea posibilitatea administrării unor noi probe.

În prezent, Curtea Constituțională, prin decizia nr. 802 din 5 decembrie 2017, a admis excepția de neconstituționalitate cu privire la art. 345 alin. 1 Cod proc. pen., care nu permitea judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara „oricăror înscrisuri noi prezentate”.

Având în vedere că obiectul camerei preliminare este cel de verificare a legalității administrării probelor, în contextul în care pentru atingerea acestui scop este necesară efectuarea unei atare expertize, dacă se va respinge proba cu expertiza, judecătorul nu poate pronunța o soluție de excludere a probelor nelegal administrate.

Aspectele prevăzute la art. 8 din Legea nr. 455/2001, referitoare la posibilitatea efectuării unei expertize,

întăresc opinia noastră în sensul că deși Codul de procedură penală nu mai prevede expres efectuarea unei expertize a mijloacelor tehnice de supraveghere, în pofida garanțiilor instituite prin introducerea semnăturii electronice, nu poate fi eliminat riscul de alterare a datelor.

Mai mult, trebuie avut în vedere inclusiv faptul că anumite atacuri informatice pot avea drept rezultat sustragerea datelor care generează semnătura electronică, neexistând o garanție absolută în ceea ce privește integritatea unui certificate calificat.

Certificarea capătă așadar o triplă dimensiune, legiuitorul operând în acest sens cu trei noțiuni: “semnătură electronică extinsă bazată pe un certificat calificat de un furnizor de servicii de certificare acreditat”, “copie certificată a suportului care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică”, “proces-verbal certificate pentru autenticitate de către procuror”.

Legea procesual penală anterioară nu definea noțiunea de certificare a înregistrărilor audio sau video, revenind doctrinei și jurisprudenței rolul de a formula anumite precizări noționale.

Astfel, în raport de prevederile art. 91³ Cod proc. pen. anterior, certificarea semnifica un act de confirmare, de întărire a exactității celor stabilite printr-un înscris. Noțiunea provine din latinescul “certificare”, având semnificația de a dovedi valabilitatea unui lucru. Din punct de vedere juridic, noțiunea arată faptul că sunt respectate toate cerințele legii pentru valabilitatea actului juridic⁷.

Deși legiuitorul nu definea noțiunea de certificare, aceasta presupunea parcurgerea următoarelor etape⁸: selectarea de către procuror a convorbirilor sau comunicărilor interceptate care privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau contribuie la localizarea și identificarea participanților; convorbirile sau comunicările selectate sunt redactate integral într-un proces-verbal de către procuror sau de lucrătorul din cadrul poliției judiciare delegat de acesta; procesul-verbal este certificat pentru autenticitate de către procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală; la procesul-verbal se atașează, în plic sigiliat, o copie a suportului care conține înregistrarea convorbirii.

În practica judiciară⁹ s-a statuat că “pe lângă inițierea procedurii și controlul asupra persoanelor chemate potrivit legii să realizeze interceptările (art. 91¹ și 91² Cod proc. pen. anterior), procurorul este obligat să dea un gir de legalitate, această operațiune juridică realizându-se pe calea certificării înregistrărilor, conform art. 91³ Cod proc. pen. Așadar, certificarea nu este o simplă formalitate, ci o condiție esențială pentru garantarea autenticității și conformității proceselor-verbale de transcriere în raport cu înregistrările, știut fiind că astfel de mijloace probatorii sunt permise doar atunci când satisfac rigorile art. 8 par. 2 C.E.D.O.”.

Constatăm un regres al normelor în vigoare, prin utilizarea în repetate rânduri a noțiunii de “copii certificate a suportului original” și prin faptul că la art. 143 alin. 2 Cod proc. pen. se instituie obligativitatea ca suportul original sau copia certificată să se păstreze la sediul parchetului, fără a se preciza ce se întâmplă cu originalul, în cazul în care se realizează o astfel de copie.

În legătura cu acest aspect, în literatura de specialitate¹⁰ a fost exprimată opinia conform căreia Codul de procedură penală a stipulat necesitatea efectuării unei copii certificate a suportului având în vedere că datele cu privire la supravegherea tehnică aflate pe copia certificată pot fi folosite în altă cauză sau într-un dosar disjunct din cauza în care s-a emis mandatul de supraveghere tehnică.

În lipsa originalului, considerăm că suporturile ce conțin datele rezultate din activitatea de supraveghere tehnică nu pot fi expertizate pentru a fi respectate exigențele prevăzute de practica Curții Europene, care solicită existența unei astfel de garanții “*a posteriori*”.

Admisibilitatea probei cu expertiza suporturilor optice care conțin datele rezultate din activitatea de supraveghere tehnică

Remarcăm lipsa din actualul Cod al fostului art. 91⁶ Cod proc. pen. care, așa cum a fost modificat prin Legea nr. 202/2010, lăsa posibilitatea părților, procurorului sau instanței, din oficiu, să expertizeze nu numai din punct de vedere tehnic înregistrările audio sau video, ci și din punct de vedere psihologic, în vederea

⁷ S. Grădinaru, *Supravegherea tehnică în Noul Cod de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 84.

⁸ D.L. Julean, *Drept procesual penal parte generală*, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2010, p. 255.

⁹ C.Ap. Iași, secția penală, dec. nr. 141 din 03 martie 2009, disponibilă pe www.jurisprudenta.org.

¹⁰ M. Udroi, *Procedură penală. Partea Generală*, Ediția a 4-a, Ed. C.H.Beck, București, 2017, p. 439.

analizei gesticii, mimicii, tonului vocii, a ritmului discuției, a poziției părților implicate.

Modificarea textului de lege prevăzut în art. 91⁶ alin. 1 Cod proc. pen. anterior prin Legea nr. 202/2010, în sensul că legiuitorul a lăsat deschisă calea efectuării oricărui tip de expertiză tehnică criminalistică, înregistrările convorbirilor dintre subiecții anchetați puteau fi analizate și din punct de vedere psihologic, din perspectiva limbajului, a mimicii, a gesticii, în situația înregistrărilor video.

Apreciem că este utilă o astfel de analiză în condițiile în care există situații în care discuția înregistrată lasă loc de interpretare, iar raportat la infracțiunile pentru care se poate dispune efectuarea acestui mijloc de probă, acestea presupun săvârșirea lor cu intenție directă, ca formă a laturii subiective, condiții în care s-ar impune, mimica, gestica, în situația în care din afirmațiile explicite nu rezultă cu certitudine, săvârșirea vreunei fapte.

Potrivit reglementării în vigoare, o astfel de probă poate fi solicitată în baza art. 172 alin. 7 Cod proc. pen., potrivit căruia „*în domeniile strict specializate, dacă pentru înțelegerea probelor sunt necesare anumite cunoștințe specifice sau alte asemenea cunoștințe, instanța ori organul de urmărire penală poate solicita unor specialiști care funcționează în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispozițiile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunzător*”.

Faptul că legiuitorul nu a preluat dispozițiile art. 91⁶ Cod proc. pen. anterior, le apreciem ca o incoerență legislativă, având în vedere instituția Camerei preliminare, pe care legiuitorul a prevăzut-o tocmai pentru a verifica, după trimiterea în judecată, competența și legalitatea sesizării instanței, precum și legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Astfel, în condițiile în care se constată că procesele-verbale în care sunt consemnate rezultatele activității de supraveghere tehnică sunt întemeiate pe mijloace materiale de probă (suport material) care au fost alterate, părțile au dreptul să solicite instanței verificarea acestui aspect, în baza art. 100 Cod proc. pen. privind administrarea probelor și următoarele, a art. 172 și următoarele Cod proc. pen., precum și în baza jurisprudenței Curții Europene.

Se apreciază în literatura de specialitate¹¹ că nimic nu împiedică părțile sau organele judiciare să solicite, respectiv să dispună un astfel de procedeu probatoriu, în virtutea art. 100 Cod proc. pen.

Un alt autor¹² a evidențiat faptul că instanța, din oficiu sau la cererea procurorului ori a părților, poate dispune expertiza tehnică a echipamentelor folosite pentru realizarea interceptării sau a înregistrării, respectiv expertiza criminalistică a vocii și vorbirii ori a imaginilor înregistrate.

Relevantă în acest sens este cauza *Rotaru c. României*¹³, pe considerentul că atât înregistrarea, de către o autoritate publică, a unor date privind viața privată a unui individ, cât și folosirea lor și refuzul de a acorda posibilitatea ca acestea să fie contestate, constituie o încălcare a dreptului la respectarea vieții private, garantat de art. 8 alin. 1 din Convenție.

Această reglementare se prezintă ca o garanție *a posteriori* în ceea ce privește efectuarea interceptărilor și a transcrierii lor, în contextul în care expertiza este realizată de o autoritate independentă și imparțială. Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a sancționat lipsa de independență a autorității care ar fi putut certifica realitatea și fiabilitatea înregistrărilor (cauzele *Hugh Jordan c. Regatului Unit*; *McKerr c. Regatului Unit*; *Ogur c. Turciei*).

De altfel, posibilitatea efectuării unei atare expertize este prevăzută și în art. 3 din H.G. nr. 368/1998 privind înființarea Institutului Național de Expertize Criminalistice, modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 458 din 15 aprilie 2009 și a Ordinului Ministrului Justiției nr. 441/C/1999, care permite expertiza vocii și a vorbirii, în vederea analizării autenticității înregistrărilor audio și audio/video, respectiv dacă înregistrările conțin eventuale urme de alterare.

Având în vedere că Institutul Național de Expertize Criminalistice (în continuare I.N.E.C.) este o instituție publică cu personalitate juridică aflată în subordinea Ministerului Justiției, apreciem că această

¹¹ M.V. Turdoran, *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 226.

¹² M. Udrioiu, *Procedură penală. Partea Generală*, Ediția a 4-a, Ed. C.H.Beck, București, 2017, p. 443.

¹³ CEDO, cauza Rotaru contra României, hot. din 29 martie 2000.

instituție nu prezintă suficiente garanții în ceea ce privește imparțialitatea sa, având în vedere și recomandarea Curții Europene, care, în cauza *Prepeleț c. Moldova*¹⁴, a constatat că prin intermediul Institutului Republican pentru Expertize Judiciare și Criminalistice din cadrul Ministerului Justiției de la Chișinău, statul este parte la proceduri și a declarat pretențiile reclamantului admisibile.

Apreciem că în procesul penal nu este admisibil ca organele judiciare pe de o parte, să administreze probe, iar pe de altă parte să le verifice, în condițiile în care persoanele cercetate nu beneficiază astfel de principiul egalității armelor, impunându-se analizarea probelor de către experți independenți.

Facem trimitere, pentru a întări opinia noastră, la concluziile unui raport de expertiză¹⁵ efectuat de către L.I.E.C. în dosarul nr. 236/45/2007, în care expertul constată că „înregistrările nu sunt autentice”, „fără ca aceasta să însemne că aceste înregistrări nu reprezintă copii fidele (duplicat) ale înregistrărilor originale sau că transferarea nu a fost realizată cu atenție.”

În acest sens, propunem de *lege ferenda* ca I.N.E.C., pentru a prezenta mai multe garanții de imparțialitate, să fie o autoritate aflată sub subordinea Parlamentului, să fie o autoritate autonomă.

Pe lângă garanția verificării acestor mijloace de probă, de către o autoritate independentă, se apreciază în literatura de specialitate¹⁶ că introducerea prevederilor O.G. 75/2000 care oferă părților posibilitatea de a avea un expert consultant alături de expertul oficial, care să le reprezinte în faza de efectuare a expertizei, este un pas înainte în evoluția legislativă, deși modul în care este reglementată participarea experților consultanți la realizarea expertizei este oarecum restrâns, instaurând mai degrabă un sistem de expertiză supravegheată decât de expertiză contradictorie.

IV. CONCLUZII

Observăm că și legislația națională, prin H.G. nr. 368/1998, completată și modificată prin H.G. 458/15.04.2009, Ordinul M.J. nr. 441/C/02.03.1999, Regulamentul de organizare și funcționare a I.N.E.C., precum și O.G. nr. 75/2000 privind autorizarea experților criminaliști, prevăd că este interzis în cauzele în care I.N.E.C. și Laboratorul Interiudetean de Expertize Criminalistice (în continuare L.I.E.C.) au fost investite cu efectuarea expertizei criminalistice, a se pune la dispoziția expertului criminalist consultant, numit de organul judiciar la cererea părților, dosarele/materialele înaintate de organul judiciar. Totodată, în situația în care organul judiciar a dispus ca unele activități absolut necesare efectuării expertizei criminalistice să fie realizate de expertul criminalist oficial expertul criminalist autorizat va fi încunoștințat în scris, doar la dispoziția organului judiciar despre data, ora și locul unde se vor desfășura respectivele activități¹⁷.

Relevantă în acest sens este jurisprudența¹⁸ Curții de la Strasbourg care a reținut că „este libertatea judecătorului să decidă cu privire la competența unui martor expert desemnat de parte”, constatând faptul că expertului parte i s-a permis doar să exprime opinii cu privire la concluziile experților desemnați de procuror să efectueze expertiza audio și nu i s-a permis participarea nemijlocită la efectuarea acesteia.

Astfel, în prezent, față de practica I.N.E.C., dreptul părților de a avea un expert consultant este mai mult teoretic, în condițiile în care acestuia nu i se permite să se implice efectiv în realizarea raportului de expertiză, aspect care se impunea a fi remediat inclusiv prin prevederile actualului Cod de procedură penală.

Este de necontestat faptul că supravegherea tehnică constituie o ingerință a autorităților în viața intimă și privată a individului, iar dispozițiile naționale, așa cum a statuat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie de natură a oferi suficiente garanții pentru protejarea persoanei împotriva unei astfel de ingerințe arbitrare.

Mai mult decât atât, pentru protejarea intereselor acuzatului în baza principiului egalității de arme și pentru ca înregistrările audio-video să poată constitui mijloace de probă, ele trebuie obținute cu respectarea

¹⁴ CEDO, cauza *Prepeleț contra Moldova*, hot. din 23.09.2008.

¹⁵ Raport de expertiză criminalistică nr. 194/18.11.2011, întocmit de Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Iași, în dosarul nr. 194/45/2007 al Curții de Apel Iași.

¹⁶ S. Alămoreanu, *Criminalistica. Note de curs*, “Universitatea Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, 2004, p. 16.

¹⁷ I.N.E.C., dec. nr. 3/7.01.2011, nepublicată.

¹⁸ CEDO, cauza *Mirilashvili contra Rusiei*, hot. din 11 decembrie 2008.

tuturor garanțiilor prevăzute de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de legislația internă.

În sensul alinierii dispozițiilor legale naționale cu cerințele europene în materie, au fost instituite de către legiuitorul român o serie de garanții, între care și cele privitoare la certificarea înregistrărilor, prevăzute în art. 142¹ alin. 3 și 143 alin. 4 Cod proc. pen.

Nu putem însă să nu remarcăm că deși legiuitorul a prevăzut certificarea prin utilizarea semnăturii electronice ca o garanție pentru securitatea și integritatea acestor date, nu a reglementat-o sub forma unei obligații, textul de lege inserând în primele trei alineate doar posibilitatea semnării.

Apreciem că se impune să fie prevăzută certificarea prin semnarea electronică în mod obligatoriu pentru a oferi garanții suplimentare.

Chiar și în aceste condiții, în contextul în care datele rezultate din activitățile de supraveghere tehnică nu sunt semnate electronic acestea nu pot fi considerate certe, ci sunt supuse dubiului, context în care apare ca necesară efectuarea unei expertize tehnice care să stabilească realitatea lor.

REFERENCES/BIBLIOGRAFIE

Alămoreanu, S., *Criminalistica-Note de curs*, "Universitatea Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, 2004;

Julean Dorel L., *Drept procesual penal, parte generală*, Ed. Universității de Vest Timișoara, 2010;

Udroiu M. (coord.), *Codul de procedură penală – Comentariu pe articole. Art. 1-603*, Ediția a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017;

Udroiu, M., *Procedura penala. Partea Generală*, Ediția a 4-a, Ed. C.H.Beck, București, 2017;

Volonciu N., ș.a., *Codul de procedură penală comentat*, Ediția a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017;

Grădinaru, S., *Supravegherea tehnică în Noul Cod de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2014;

Tudorean, M.V., *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare*, Ed. Universul Juridic București, 2012.